

در مورد نظام

شورا یکی از ابزارهای اصلی مشارکت صحیح مردمی به‌شمار می‌رود که در مناطق دور و نزدیک تشکیل می‌شود و اداره امور این مناطق و فرآیند ارتباط آنان با دیگر مناطق را برعهده می‌گیرد. شورا که تبلور عالی‌ترین شکل مشارکت مردمی است، با هویت بخشیدن، به حساب آوردن، مشارکت دادن و به فعل درآوردن قابلیت‌ها و توانمندی‌های افراد محروم و منزوی، نه تنها به رشد و تعالی و بهبود وضعیت آنان کمک می‌کند، بلکه زمینه‌های تحقق اهداف و برنامه‌های اصلاحی را نیز آماده‌تر می‌سازد.

پراکندگی روستاها با بافت‌های مختلف و گاه متضاد اجتماعی و نظام متفاوت ارزشی، توجه به مشارکت مردم از طریق شوراها را صدچندان می‌کند. چرا که هرگاه برنامه‌ای با همیاری و مشارکت عمومی طرح و اجرا شود، قطعاً بسیاری از موانع و محدودیت‌های ناشی از تفاوت بافت فرهنگی، نظام ارزشی و الگوی زیستی را به همراه نخواهد داشت.

اعضای شورا که عمدتاً از افراد همان منطقه تشکیل می‌شوند، از آنجا که از متن جامعه خویش برخاسته و حامل ارزش‌ها، نیازها و احتیاجات آنان هستند، بهتر از هر گروه و دسته‌ای می‌توانند زمینه‌های اجرایی طرح‌های توسعه منطقه‌ای را فراهم آورده، در تحول و تغییر اجتماعی نقش فعالی داشته باشند. توسل به ارزش‌ها و هنجارها، تنش‌ها و ستیزهای احتمالی را کاهش داده، زمینه تحقق برنامه‌ها را مساعدتر می‌کند. لذا هرچه جامعه بسته‌تر و حاکمیت ارزش‌ها و هنجارها قوی‌تر باشد، مشارکت مردمی از طریق شوراها، ضروری‌تر به‌نظر می‌رسد. در غیراین صورت، مناطق بسته و روستایی همچون دژی تسخیرناپذیر تلقی می‌شوند که هیچکس را یارای نفوذ و دخالت در امور آن نیست و چنین فرایندی نیز الزاماً منجر به عقیم ماندن بسیاری از طرح‌ها و برنامه‌های توسعه روستایی و مانع ایجاد تغییر و تحول مثبت اجتماعی می‌شود.

از این رو، فلسفه وجود شوراها و تأکید آن در مناطق روستایی نیز ناشی از آن است که از این طریق بتوان با شرکت دادن مردم و جلب یاری و همکاری آنان و با آگاهی از بافت فرهنگی-اجتماعی و نظام ارزشی موجود، منشأ تحولات مطلوب در جهت محرومیت‌زدایی شد.

تدریج از بین می‌رود و فروپاشی پایه‌های آن آغاز می‌شود. از این رو، حفظ ویژگی مردمی نظام اهمیت خاصی داشته، همواره از سوی مسئولین و صاحب‌نظران مسایل اجتماعی مورد تأکید و تدقیق قرار می‌گیرد.

اگر مردمی بودن را به معنای مشارکت دادن مردم، سپردن کارها به خودشان، استفاده صحیح از خلاقیت‌ها و توانمندی‌های آنها، توجه به نیازها و خواست‌های اساسیشان و تلاش در جهت بهبود و ارتقاء کیفی زندگیشان بدانیم، خواهیم دید این خصیصه نیز به مانند بسیاری دیگر از ویژگی‌هایی که بقای آنها متضمن بقای نظام و تثبیت و تحقق اهداف ارزشمند انقلاب اسلامی است، اگر در مجرای صحیح خود قرار نگیرد و ابزار متناسبی در اختیار نداشته باشد، معنا و مفهوم اصلی خود را از دست داده، چون قالبی بی‌محتوا در دست سودجویان و فرصت‌طلبان قرار می‌گیرد و وسیله‌ای می‌شود تا عده قلیلی با تکیه بر ثروت و مکتب وارد میدان شده، فرصت عرض اندام پیدا کنند و تعداد کثیری از مردم را از صحنه اجتماع بیرون رانده، به‌انزوا بکشانند و فرصت هرگونه حضور و ظهوری را از آنان سلب کنند.

مشارکت مردمی تنها در صورتی می‌تواند محتوای اصلی خود را بیابد که متضمن حضور توده‌های مردم از طبقات و قشرهای مختلف-خاصه محرومین و مستضعفین که عمدتاً در روستاها و مناطق محروم زندگی می‌کنند- باشد و به آنهایی که هرگز فرصت ظهور در صحنه عمل اجتماعی را نداشتند و در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها و... به حساب نمی‌آمدند، امکان داده شود تا در میدان عمل و در متن مسایل اجتماعی قرار گیرند و با در دست گرفتن سرنوشت خود، در رتق و فتق امور جاری و برنامه‌ریزی‌های آتی جامعه، نقشی فعال و موثر داشته باشند.

اشاره:

مردم به مشابه تکیه‌گاه اصلی و ستون فقرات يك جامعه، در تغییر و تحول و رشد و توسعه اجتماعی جامعه خود نقش بسزایی دارند. تجربیات موفق و پربار حضور و مشارکت مردمی در صحنه عمل اجتماعی در دهه اول انقلاب، بهترین گواه این مدعاست که کانون و مرکز ثقل کلیه تحولات اجتماعی و عنصر اساسی دوام و بقای يك جامعه و نظام اجتماعی مردمند. هر حرکت هدف‌داری در درجه اول باید به دست مردم و برای مردم و جهت رشد و ترقی مادی و معنوی آنان صورت پذیرد.

از خصوصیات بارز نظام جمهوری اسلامی نیز که همواره مورد تأکید خاصی بوده است، ویژگی مردمی بودن آن است، یعنی نظامی که از يك طرف از متن مردم و با حمایت و پشتیبانی بی‌دریغ آنان و با ایشار جان و مال هزاران نفر پا گرفته است و در مقاطع مختلف تاریخی و در برخورد با مشکلات و موانع، با تکیه و اعتماد بر آنها به حیات خود استمرار بخشیده است و از طرف دیگر، مردم و رشد و تعالی آنان، غایت و هدف اصلی کلیه طرح‌ها و برنامه‌ها بوده است. به عبارتی دیگر، نظام جمهوری اسلامی به دست مردم و برای مردم به وجود آمده است و بقا و دوام آن نیز مستلزم حفظ این ویژگی اساسی است.

هرگاه نظام اجتماعی پایگاه مردمی و حمایت توده‌ای خود را از دست بدهد و مردم به اصطلاح میدان را خالی کنند و از صحنه خارج شوند و نقش و جایگاه آنان در پیشبرد امور اجتماعی به حداقل برسد و در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی-اجتماعی مورد بی‌توجهی قرار بگیرند، بدون تردید تکیه‌گاه اصلی نظام از عوامل خودی به عناصر بیگانه و غیرخودی انتقال یافته، استحکام و استمرار آن نظام به

● جنبش بهودان یا نهضت اهداء و توزیع رایگان زمین بین کشاورزان در روستاها، کمک شایانی به علاقمندی مردم به روستاهای خود و عمران و آبادی روستاها کرد، به طوری که در حال حاضر با گذشت ۴۳ سال از استقلال هند و تحولات مهم صنعتی در شهرها، هنوز هم قریب ۸۰ درصد مردم هند در روستاها زندگی می کنند و شهرها هیچگاه مورد هجوم روستاییان واقع نشده است.

قبل از پرداختن به شوراها، مردمی لازم است به طور بسیار مختصر به بافت مردمی حکومت هند اشاره شود. به غیر از دولت مرکزی و پارلمان های سراسری (لوک سبها و راجیاسبها) که نمایندگان سراسر کشور در آنها عضویت دارند، بسیاری از ایالات هند دارای پارلمان، قوه قضائیه و دولت ایالتی (نسبتاً مستقلی هستند. به استثنای دهلی و پنج ایالت دیگر که به دلایل مختلف اجتماعی- سیاسی فاقد نهادهای مردمی مستقل هستند، ۱۹ ایالت دیگر هند نظام های مردمی مستقلی دارند.

در هر ایالت، مردم برای هر پنج سال یکبار نمایندگان خود را (در انتخابات ایالتی) برمی گزینند و آن گاه، از بین اعضاء منتخب پارلمانی کسانی برای اداره ایالت، دولت ایالتی را تشکیل می دهند. شخص سر وزیر که در حکم نخست وزیر ایالت است و از حزبی که بیشترین آراء را تحصیل کرده است انتخاب می شود. یا مسورت پارلمان ایالتی و برحسب اهمیت احزاب و تعداد آراء مکتسبه، وزراء کابینه را انتخاب و به پارلمان معرفی می کند. در دولت های ایالتی تنها والی یا فرماندار که در حکم ریاست جمهوری است و اغلب کارهای تشریفاتی را انجام می دهد، نماینده دولت مرکزی است. به غیر از پارلمان های مرکزی که نمایندگان کلیه ایالات در آنها عضویت دارند- مجموعاً ۲۸۹۱ نفر عضو پارلمان های ایالتی سراسر کشور هستند.

نظر به اینکه شوراها در سطحی گسترده در هند قابل ملاحظه است و به عنوان يك نهاد اجتماعی قانونی، با تشکل و سازمان بخشیدن و شرکت دادن مردم در انجام کارها و اجرای برنامه ها، در اداره امور ایالات نقش فعالی دارد و این امر خود موجب فراهم شدن تسهیلاتی در انجام بهتر امور می شود، در این مقاله سعی بر آن شده است تا مکسانیم مشارکت مردم از طریق شوراها و نتایج مطلوب آنها در پیشبرد امور، کاهش مهاجرت، صرفه جویی در هزینه های جاری، جلوگیری از تمرکز قدرت و... مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

گروه فرهنگی- اجتماعی

از آنجا که شورا نیز همانند هر نهاد اجتماعی دیگر، برای ایجاد، بقا و دوام خود تابع يك سلسله عوامل، ضوابط و شرایط خاصی است تا بتواند موجبات مشارکت صحیح مردم و دخالت و همکاری موثر و مفید آنان را در طرح و اجرای امور فراهم آورد، آگاهی از وضعیت، شرایط و ملزومات و عملکرد شوراها در کشورهایی که در زمینه تشکیل و استفاده از این نهاد مردمی سابقه طولانی دارند و حامل تجربیات ارزنده ای هستند، خالی از فایده فایده نیست و می تواند در رفع کاستی ها و بهبود کیفیت شوراها و ثمربخش بودن آنها کمک کند و به عنوان يك الگوی مشارکت صحیح مردمی مورد توجه و تأسی قرار گیرد. از این رو، مجله جهاد اقدام به چاپ مقاله زیر کرد که شرح مختصری است از نظام شورایی در هند.

دولت‌های ایالتی کلیه امور حقوقی، اجرایی، فنی، آموزشی و... ایالت خود را راساً انجام می‌دهند و تنها در امور دفاعی و سیاست خارجی تابع دولت مرکزی هستند.

در پارلمان‌های ایالتی، سر وزیر و هیئت وزیران مسئول امور اجرایی و در مقابل پارلمان مسئول و جواب‌گو هستند. انحلال دولت‌ها و پارلمان‌های ایالتی استثنایی و تنها به استناد قانون اساسی و مربوط به مواردی است که حفظ و یکپارچگی کشور را به خطر می‌اندازد، مثل مواردی که در مورد پنجاب، تامیل‌نادر و کشمیر حادث شده است.

تاریخچه شوراهای

۱- قبل از استقلال

بسیاری از متفکرین هند برای بایرونند که حکومت مردمی و محلی در روستاهای هند از ازمه بسیار قدیم در کشور رایج بوده است. در این رابطه، یکی از متفکرین اجتماعی هند موسوم به «جایا پراکاش نارایان» معتقد است که در هزاران سال قبل از میلاد مسیح، یعنی زمانی که شاه بریتو (PARTIV) نخستین آبادی‌های هند را در بستر رودخانه گنگ و جمنا تاسیس کرد، خمیرمایه اولیه تفکر نظام شوراهای مردمی را به‌منظور ایجاد تسهیلاتی در امور روزمره مردم عرضه کرد. در کتاب حماسی و مقدس «مهاباراتا» که قبل از میلاد مسیح تدوین شده است، اشاراتی به شوراهای مردمی روستایی تحت عنوان شوراهای مردم (gramsaba) به چشم می‌خورد.

علاوه بر این، در کتاب بسیار مشهور و مقدس «رامایان والیکئی» به نظامی تحت عنوان (Pan-chayatrai) اشاره شده است که به مفهوم نوعی فدراسیون جمهوری روستایی است. اشارات فوق گرچه کم‌تر از مأخذ تاریخی مستند برخوردار است، ولی با توجه به فرهنگ‌ها و آداب و رسوم مختلف هند، وجود چنین نظام‌هایی در گذشته دور از انتظار نیست. استعمار تقریباً ۱۰۰ ساله انگلیس در هند دارای سابقه بسیار روشن‌تری از نظام شورایی در این کشور است. وسعت و پراکندگی هند، وجود ادیان و فرهنگ‌ها و قومیت‌ها و نژادهای متنوع و... موجب شده بود که دولت انگلیس بخش‌هایی از امور تصمیم‌گیری و اجرایی درجه دوم را تحت عنوان حکومت ملی (Panchavatrai) به مردم مناطق مختلف ارجاع دهد. در سیستم مذکور، دولت انگلیس از اهالی نسبتاً خوشنام و باسواد محل،

قرار داشتند. عبارت بود از اخذ مالیات و عوارض و عایدات از املاک و اراضی و مستغلات، امور انتظامات و امنیت مناطق و غیره.

۲- پس از استقلال

به دنبال رهایی از سلطه انگلیس، تفکر مذکور (شوراهای مردمی) به‌عنوان تجربه‌ای مفید باقی ماند و رهبران استقلال-بالاخص مهاتما گاندی و نهرو- به آن اعتبار بیش‌تری داده، در جهت تصمیم‌گیری و غنا بخشیدن به آن تلاش کردند. گاندی معتقد بود که قدرت اصلی هند در روستاهاست و از این‌رو پایستی به روستاها، مردم آن و عمران و آبادی آنها توجه بیشتری مبذول شود. وی می‌گفت هر روستا باید به یک جمهوری کوچک (Panchayat) مبدل شود، به گونه‌ای که مردم

افراد را برای اداره و حسن اجرای حکومت‌های مذکور تعیین می‌کرد که به کارگزاران یا (Collectors) معروف بودند. حکومت‌های محلی مذکور با توجه به ویژگی‌های مناطق مختلف و برحسب وسعت و بزرگی و تعداد نفوس آنها، به سه نوع تقسیم می‌شدند: یکی نظام بخشی (District board) که در آن امور بخش و روستاها و دهستان‌های تابعه مورد بحث و بررسی و تصمیم‌گیری نمایندگان مردم در سطح بخش قرار می‌گرفت، دیگری نظام شهری (Townarea) که مربوط به تصمیم‌گیری و اداره امور شهرهای کوچک بود و سه دیگر اداره امور شهرداری (Mutilicipal boyrd) که در آن مسایل و نیازمندی‌های مختلف شهری مورد بحث و بررسی و تصمیم‌گیری قرار می‌گرفت. اهم وظایف کارگزاران انگلیسی که در رأس شوراهای مذکور

آن حاکم بر امور سر نوشت و متکی به خود باشند. نهرو و اعتقاد داشت که شوراهای روستایی به معنای مؤسسه تعاونی مردم روستاها و ابزار محکم و موثری در دست عموم مردم است و اینها همه به منزله ستون جمهوری کشور محسوب می شوند. رهبران استقلال هند معتقد بودند که توسعه صنعتی و عمران شهرها، با عمران و توسعه روستاها در ارتباط تنگاتنگی قرار دارند و عمران روستایی محقق نمی شود مگر آنکه روستاها معمور شوند و تا زمانی که روستاییان و کشاورزان به روستاها و مسقط الراس خود علاقه مند نشوند، این اهداف محقق نمی شود.

رهبران مورد اشاره، تنها راه علاقه مندی روستاییان به زادگاه خویش و بالنتیجه معمور کردن آن را، صاحب زمین شدن کشاورزان اعلام کردند و- از آنجایی که این نظریه مورد اقبال کلیه رهبران و توده های مردم قرار گرفت، جنبش بهبودان (نهضت اهداء و توزیع رایگان زمین بین کشاورزان) در روستاها به رهبری Vinobhave انجام پذیرفت. نهضت مذکور کمک شایانی به علاقه مندی مردم به روستاهای خود و عمران و آبادی روستاها کرد، به طوری که در حال حاضر با گذشت ۴۳ سال از استقلال هند و تحولات مهم صنعتی در شهرها (اکنون هند بزرگترین قدرت صنعتی جهان است) هنوز هم قریب ۸۰ درصد مردم هند در روستاها زندگی می کنند و شهرها هیچگاه مورد هجوم روستاییان واقع نشده است.

قوانین و وظایف شوراهای

با توجه به نتایج مفیدی که از حکومت های محلی مبتنی بر شوراهای و نهاد های مردمی در زمان انگلیسی ها به دست آمده بود، رهبران هند در صدد بهره برداری از ره آورده های مثبت آن در ساختار جامعه پس از استقلال هند برآمدند. گرچه دولت انگلیس برهند سلطه استعماری داشت و منابع و ثروت های هند را طی دوره استعمار تاراج می کرد، ولی در اداره امور کشور برای جلوگیری از تشنجات و درگیری های، مردم را تا حدودی در اداره امور مشارکت می داد. به هر حال پس از استقلال، با توجه به اهمیت بسیار زیادی که رهبران استقلال برای شوراهای مردمی قایل بودند، موضوع مذکور در اصول اولیه قانون اساسی مندرج شد. اصل چهلم قانون اساسی می گوید: «دولت باید اقدامات لازم را جهت تشکیل شوراهای مردمی روستایی به نحوی اتخاذ کند تا با دادن قدرت و مسئولیت به مردم روستاها، آنها

● رهبران استقلال هند معتقد بودند که توسعه صنعتی و عمران شهری، با عمران و توسعه روستاها در ارتباط تنگاتنگی قرار دارند و عمران روستایی محقق نمی شود مگر آنکه روستاها معمور شوند و تا زمانی که روستاییان و کشاورزان به روستاها و مسقط الرأس خود علاقه مند نشوند، این اهداف محقق نمی شود.

قادر باشند روستاها را به صورت واحدهایی خودگردان در آورند.»

در ۱۹۵۷ به منظور جگونگی اجرای اصل مذکور، یک کمیته مطالعاتی تحت نظر «بالوانت رای مهتا» تشکیل شد. کمیته مذکور که متشکل از صاحب نظران اجتماعی- فرهنگی بود، پس از بررسی ها و مطالعات همه جانبه نظریات و توصیه های خود را به صورت مدون ارائه کرد.

بسیاری از توصیه های کمیسیون مذکور در سال ۱۹۵۸ به تصویب شورای عالی عمران ملی رسید و به دنبال آن، مصوبات مذکور در گردهم آیی عظیمی که در حیدرآباد برپا شد، به آگاهی عموم رسید و خطوط کلی برنامه ریزی عمرانی مناطق توسط نهادهای مردمی مذکور، بعدها توسط چیستر باولز سفیر اسبق آمریکا در هند طراحی و تقدیم جواهر لعل نهرو نخست وزیر وقت شد. علاوه بر جلوگیری از تمرکز قدرت و ارجاع کار مردم به مردم، اهداف دیگر شوراهای مردمی عبارتند از تعلیم و تربیت و سوادآموزی، عمران و آبادی روستاها و بخش ها و مناطق شهری، مشارکت کلیه اقشار مردم اعم از زنان و مردان و طبقات عقب مانده و کاست ها در امور تصمیم گیری، اخذ مالیات و عوارض، سرشماری نفوس و مسکن، تهیه بذرها و آلات و ابزار کشاورزی، ثبت احوال شخصی به هدف کلی کم کردن بارهایی اجرایی دولت.

انواع و وضعیت شوراهای مردمی

شوراهای مردمی بر اساس تقسیمات کشوری به چهار قسمت به شرح زیر تقسیم شده اند:

۱- شوراهای روستایی انصاف

اعضاء شورای مذکور توسط مردم روستا و از بین افراد خوشنام و با صلاحیت و ریش سفید انتخاب می شوند. کدخدا ریاست شورای مذکور را برعهده دارد.

مهم ترین وظیفه این شورا عبارت است از: حل و فصل مسایل حقوقی و درگیری های بین اهالی از طریق استماع بیانات طرفین درگیر و انجام تحقیق های محلی و صدور حکم. این شوراها را در واقع می توان دادگاهی بسیار ساده و کوچک و سنتی در سطح روستا تلقی کرد که مشکلات مردم بالاخص کشاورزان و دامداران و به طور کلی تولیدکنندگان روستایی را در کمترین زمان ممکن و بدون نیاز مراجعه اهالی به مراجع قضایی شهرها و اتلاف وقت زیاد حل و فصل می کند. به منظور جلوگیری از ضایع شدن حقوق مردم و دقت شوراهای مذکور در صدور رای، دادگاه های رسمی ایالتی حق دارند قضاوت های انجام شده توسط شوراهای مذکور را اصلاح یا نقض کنند. وجود شوراهای مذکور موجب شده است تا بیش از ۹۰ درصد دعاوی روستاها بدون معطل شدن در دادگاه های وقت گیر رسمی، به سرعت حل و فصل شود.

دیگر وظایف شورای مذکور عبارت است از:

- ۱- برنامه ریزی عمرانی روستا و نظارت برنامه ای برحسب اجرای پروژه های عمرانی (اعم از آب آشامیدنی، جاده سازی، حفر چاه ها و کانال های آب، احداث مدارس ابتدایی و غیره).
- ۲- همکاری با تعاونی های صنایع روستایی و کوتاه کردن دست واسطه ها (تعاونی های تهیه و تولید و توزیع در گستره روستاها هند به قدری فعالند که منافع حاصله از فروش صنایع دستی که حتی در مراکز ایالات و پایتخت به فروش می رسند، به طور اهم به تولیدکنندگان روستایی برمی گردد و اغلب درصد بسیار ناچیزی (کمتر از ۵ درصد) عاید فروشندگان مراکز شهرستان ها می شود).

۳- تهیه ابزار و ادوات کشاورزی و فروش آنها به کشاورزان با بهایی بسیار معقول.

۴- ثبت احوال شخصی افراد (تولد، مرگ و میر، عروسی) و تهیه آمارهای مختلف.

۵- سوادآموزی و مبارزه با بی سوادی.

۶- نظارت برحسب اجرای صنایع، شیلات و

● گاندی معتقد بود که قدرت اصلی هند در روستاهاست و از این رو باید به روستاها، مردم آن و عمران و آبادی آن‌ها توجه بیشتری مبذول شود. وی می‌گفت هر روستا باید به یک جمهوری مستقل تبدیل شود. به گونه‌ای که مردم آن حاکم بر امور سرنوشت و متکی به خود باشند.

● در حالی که جمعیت هند تقریباً ۱۸ برابر جمعیت ایران است و به لحاظ نظامی پنجمین قدرت دنیاست و هزینه‌های تسلیحاتی زیادی دارد، بودجه سال جاری آن تنها ۵۹ میلیارد دلار است، حال آن که بودجه سال جاری کشور ما ۵۵ میلیارد دلار می‌باشد.

ماه‌گیری و فراهم آوردن تسهیلات لازم برای دستگاه‌های اجرایی مذکور.

۲- شورای شهرستان

اعضاء این شورا نیز از سوی مردم و از طریق انتخابات برگزیده می‌شوند. طبقات کاست و عقب‌مانده و زنان نیز در شورای مذکور عضویت دارند. اهم وظایف شورای مذکور عبارت است از:

- ۱- وضع و اخذ مالیات از املاک و مستغلات و خانه‌ها.

- ۲- تهیه و تدوین برنامه‌های عمرانی و نظارت برای اجرای آنها.

- ۳- نگهداری و تعمیر و مرمت راه‌ها و شوارع و تاسیسات آب و برق.

- ۴- نظارت بر اجرای برنامه تنظیم خانواده و امر کنترل موالید.

- ۵- سرشماری نفوس و مسکن در هر ۵ سال یکبار و ثبت موالید و مرگ و میر.

- ۶- ارسال مالیات‌های جمع‌آوری شده به خزانه دولت ایالتی.

- ۷- انجام امور رفاهی و عام‌المنفعه نظارت بر بیمارستان‌ها، زایشگاه‌ها، آسایشگاه‌ها.

- ۸- نظارت بر حسن اجرای انتخابات سراسری و محلی.

۳- کمیته عمران محلات

این محلات- اعم از محلات شهری و روستایی- تابع شهرستان هستند. اعضای کمیته مذکور نیز از طریق انتخابات آزاد و توسط مردم محل صورت می‌پذیرد و نمایندگان پارلمان‌ها نیز می‌توانند به عضویت کمیته‌های مذکور در آیند. علاوه بر این، همانند شورای شهرستان، زنان و طبقات عقب‌مانده نیز می‌توانند در کمیته‌های مذکور مشارکت جویند. وظایف ارجاعی به این کمیته‌ها با سایر شوراهای مردمی تا حدودی

کشاورزی و حرف روستایی و امور روزمره مجال یادگیری حرف مذکور را از آنها سلب می‌کند و از سوی دیگر، بسیاری از تخصص‌های مذکور در سطح عالی و دانشگاهی است. به‌ناچار مسئولین اجرایی برخی از نهادهای مورد اشاره، دولتی و رسمی‌اند.

از بین نهادهای مورد اشاره، مسئولین اجرایی امور عمران ناحیه‌ای که به کارهای عمرانی و توسعه‌ای شهرستان‌ها و روستاها و مناطق اشتغال دارند، مسئولین امور بهداشتی، که به رتق و فتق امور بهداشتی بیمارستان‌ها، تغذیه و سلامت مردم می‌پردازند و مسئولین امور اجتماعی تعلیم و تربیت که به امر سوادآموزی مردم اشتغال دارند، از طرف دولت به سمت‌های مذکور منصوب می‌شوند. همانگونه که اشاره شد، مشاغل افراد مذکور فنی و تخصصی است و در زمینه‌های حرف فنی خود رهنمودهای لازم را به شوراهای مذکور ارائه می‌دهند و تحت نظارت آنها عهده‌دار امور اجرایی ذیربط هستند.

علیرغم آنکه عملکرد نهادهای مذکور در بسیاری از زمینه‌ها در راستای دستگاه‌های دولتی و اجرایی است، ولی صیغه مردمی آنها غالب است. در واقع دولت با بها دادن به نهادهای مذکور در کم‌ترین وقت ممکن بسیاری از امور اجرایی خود را به انجام می‌رساند.

ارتباطات نهادهای مذکور با دولت محدود به وظایف شوراهای مذکور است. ارتباطاتی از قبیل ارائه آمارها و ارقام، همکاری با دولت در امور انتخابات پارلمان‌های ایالتی و انتخابات سراسری، تأمین آموزگاران، دریافت وام‌های کوتاه و بلندمدت برای امور جاری و غیره. قابل ذکر است که اهم این ارتباطات نهادهای مذکور نیز با پارلمان‌ها و دولت‌های ایالتی است که آنها نیز از خود مردم منطقه و ایالات مربوطه هستند.

میزان مردمی بودن شوراهای مردمی

شوراهای مورد اشاره عموماً مردمی است و کلیه وظایف و مسئولیت‌های نهادهای مذکور برعهده نمایندگان منتخب مردم محل است. تعداد اعضای شوراهای مذکور برحسب جمعیت روستاها، بخش‌ها و شهرها از ۹ تا ۳۱ نفر است و مدت نمایندگی آنها نیز بین سه تا پنج سال است. نظارت عامه مردم بر شوراهای مذکور حاکم است و از آنجا که مردم در جریان دقیق کارهای نهادهای مورد اشاره قرار می‌گیرند، میزان فساد و سوء استفاده در آنها بسیار ناچیز و اندک است. انتخابات شوراهای مردمی کاملاً آزاد است

تفاوت دارد. برحسب وظایف کمیته مذکور- اعضاء منتخب اغلب دارای تحصیلات عالی در سطوح عالی در سطح عالی و علمی و تجربی هستند. این کمیته می‌تواند از عملکرد شورای شهرستان بازدید به‌عمل آورده، کارهای آنها را ارزشیابی کند. کمیته مذکور همچنین می‌تواند برای تأمین بودجه امور عمرانی محلات که خود کارهای برنامه‌ریزی آنها را طراحی می‌کند، در صورت لزوم و نیاز از دولت‌های ایالتی یا مرکز نسبت به اخذ وام عمرانی اقدام کند. دریافت مالیات بردرآمد کسبه و بازاریان از دیگر وظایف مهم کمیته‌های مذکور است.

به لحاظ کارهای فنی، اجرایی و نظارتی می‌توان کمیته‌های مذکور را تا حدودی تلفیقی از معاونت فنی امور استان‌ها و سازمان برنامه و بودجه استان‌ها در جمهوری اسلامی ایران دانست.

۴- شورای بخش

این شورا که در سطح بین ده و شهرستان واقع شده است. در هر ایالتی که جمعیتش بیش از دو میلیون نفر باشد تشکیل می‌شود و وظایف آن تا حد زیادی شبیه به شورای شهرستان است. نهادهای فوق‌الذکر همگی از شاخه‌های شوراهای مردمی Panchayat محسوب می‌شوند.

نحوه ارتباط با نهادهای سیاسی و رسمی حکومت

در بین نهادهای مذکور تنها مسئولیت‌هایی که اشتغال به آنها ملزم به داشتن برخی مهارت‌های فنی و حرفه‌ای و تخصصی است، برعهده دولت و فرد مسئول آن نماینده حکومت ایالتی است. از آنجا که اکثریت اعضاء شوراهای مردمی را اهالی ساده روستاها تشکیل می‌دهند و پرداختن به امور

و عموم مردم در گزینش افراد مشارکت دارند و هیچگونه نفوذ دولتی یا شخصی و اعمال نظر در این گزینشها نقشی ندارند و به غیر از مسئولین فنی- اجرایی که از سوی دولت منصوب می شوند، بقیه نمایندگان از طرف مردم انتخاب می شوند. در واقع، کارایی و سوابق مفید شوراهای مذکور، تضمینی برای ادامه حیات آنهاست و چنین پیشینه مفیدی موجب شده است که در متمم قانون اساسی، اصل دیگری (اصل ۶۴ متمم قانون اساسی) به اصول قانون اساسی در رابطه با شوراهای مردمی افزوده شود.

نتیجه گیری:

۱- وجود شوراهای مردمی علاوه بر عدم تمرکز و علاقه مندی مردم به مسقط الرأس و زادگاه

خود، موجب پویایی و تحرك اجتماعی مردم در مشارکت در امور تصمیم گیری مسایل کشور شده است.

۲- علاوه بر مشارکت مردم در تصمیم گیری و اجرای بسیاری از برنامه های عمرانی- اجتماعی، شوراهای مردمی موجب کم شدن حجم کادر ادارات و سازمان های دولتی و به طریق اولی کاهش شدید بودجه جاری دولت شده است. بسیاری از وظایفی نظیر ثبت احوال، تنظیم خانواده، سوادآموزی، تهیه بنر و کود ابزارهای کشاورزی، دادگاه های مدنی خاص، جمع آوری و وصول مالیات، احداث مدارس ابتدایی روستایی، لوله کشی و غیره که برعهده دستگاه های عریض و طویل دولتی است، توسط اهالی و به صورت رایگان انجام می شود.

۳- يك مقایسه ساده کاهش شدید بودجه کشور هند را نشان می دهد. این کشور در حالی که جمعیت آن تقریباً ۱۸ برابر جمعیت کشور ما ایران است و دومین جمعیت دنیا در آن گرد آمده است و به لحاظ نظامی پنجمین قدرت دنیاست و هزینه های تسلیحاتی آن با وجود موشک های دوربرد و کشتی های اتمی و هواپیماهای عدیده جنگی و... زیاد است، بودجه سال جاری آن تنها ۵۹ میلیارد دلار است، در حالی که بودجه سال جاری کشور ما ۵۵ میلیارد دلار است.

۴- با اجرای کامل قانون شوراهای مردمی متجاوز از ۷۰۰ هزار نفر از مردم سراسر کشور در این نهادهای مردمی به عضویت درخواهند آمد. وجود این شوراهای موجب خواهد شد که در بسیاری از امور تصمیم گیری و اجرایی معین دولت باشند.

۵- وظایف اجرایی محوله به شوراهای مذکور بسیار مهم و حساس است چرا که دارای خصلت ها و ویژگی های مردمی است و نهادهای مذکور بیش از هر ارگان دولتی قادر به انجام آنها هستند. انجام وظایفی از قبیل تعیین و اخذ مالیات، سرشماری نفوس و مسکن، برنامه ریزی و تعلیم و تربیت به دلیل پیچیدگی ها و امور اجتماعی مرتب بر آنها بیش از همه توسط مردم محل قابل اجراست. از آنجا که اعضاء شوراهای مذکور آشنا و آگاه به امور و مسایل مناطق بومی خود هستند، بهتر می توانند وظایف محوله را سریع تر، صحیح تر و مردمی تر به انجام رسانند.

۶- شیوه ارجاع مسئولیت نگهداری از پروژه های عمرانی و تاسیسات روستایی (راه های روستایی، آب آشامیدنی، برق، مدرسه و...) به شوراهای مذکور نیز موجب آن شده است که تاسیسات مذکور به بهترین وجه ممکن و بدون داشتن هزینه ای برای دولت نگهداری و بهره برداری شوند. در حال حاضر، بسیاری از کشورهای جهان سوم به دلیل نداشتن شوراهای مردمی در نگهداری و بهره برداری از تاسیسات روستایی مشابه با مشکلات زیادی روبه رو هستند و پروژه هایی را که با صرف هزینه و دقت فراوان تهیه کرده اند، به دلیل عدم وجود مکانیزم نگهداری و بهره برداری صحیح پس از مدتی از بین می روند.

۷- به لحاظ سیاسی با توجه به وجود شوراهای مردمی فوق الذکر، دولت در سطوح ملی و بین المللی تحت عنوان تعمیم دموکراسی بهره برداری تبلیغی زیادی می کند.

